

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Dissertatio Triplex Theologica, Ad Mentem Præclarissimi
Ecclesiæ D. S. P. Avgvstini, (Cui consonat Doctor
Angelicvs cum Melliflvo,)**

Schweitzer, Johannes

Coloniæ Agrippinæ, Anno M.DC.LXXXII.

Responsio prima. Peccatum primum hominis primi fuit secundùm
Augustinum superbia?

urn:nbn:de:hbz:466:1-39320

interiori anime, quam in actu exteriori corporis, juxta illud Augustini lib. I. de Civ. Dei, c. 18. Non amittitur corporis sanctitas, manente anime sanctitate.

Respondeo, & dico primò: Peccatum primum hominis primi fuit, secundum S. Augustinum, superbia.

Probatum primò ex Ench. cap. in notabili citato: ubi enumerans S. Pater peccata primi hominis, primò loco recenset superbiam, dicens: *Nam & superbia est illis, quia homo in sua potius esse quam in Dei potestate dilexit.*

Probatum secundò ex l. II. de Gen. ad lit. c. 30. ubi ait: *Quando verbis serpentis mulier non crederet, à bona atque utili re divinitus se fuisse prohibitos, nisi jam inesset menti amor ille propria potestatis.* Et ibid. c. 34. *Quid mirum, si superbi volentes esse, sicut dii, evanuerunt in cogitationibus suis?* Et ibid. c. 4. *Nec arbitrandum est, quod esset hominem dejecturus iste tentator, nisi praeessisset in anima hominis quadam elatio comprimenda, ut per humilitatem peccati, quam de se falso praeumpsisset, disceret.*

Probatum tertio ex l. 14. de Civ. c. 13. *In occulto autem mali esse coeperunt, ut in apertam inobedientiam laberentur, non enim ad malum opus perveniretur, nisi praeessisset mala voluntas: porro mala voluntatis initium, quod potuit esse, nisi superbia? initium enim omnis peccati superbia.*

Probatum quartò ex lib. I. de doct. christ. c. 14. ubi S. Pater ait: *Quia per superbiam homo lapsus est, Christus humilitatem adhibuit ad sanandum.*

Pro:

Dubium Primum.

3

Probatur quintò ex Tract. 25. in Joan. Quia voluit suo consilio vivere Adam, lapsus est per eum, qui ante ceciderat per superbiam, qui ei calicem ipsius superbiæ propinavit. Idem docet l. 2. de pecc. merit. c. 19. Conc. 2.º super Ps. 118.

Observandum autem, Augustinum non velle, quod Evæ superbia præcesserit suasionem serpentis, ut notat S. Thomas 22^x qu. 163. a. 1. ad 4. sed quod statim post suasionem, id est, post verba: nequaquam moriemini, sed eritis sicut dii, invaserit mentem illius, & ex ea secuta fuerint alia peccata. Illam autem superbiam vocat Augustinus cit. lib. 14. de Civ. c. 13. Perversa celsitudinis appetitum dicens: Quid est autem superbia, nisi perversa celsitudinis appetitus? perversa enim celsitudo est, deserto eo, cui debet animus inhaerere, principio, sibi quodammodo fieri atque esse principium. Hoc fit, cum sibi nimis placet; sibi verò ita placet, cum ab illo bono immutabili deficit, quod ei magis placere debuit, quam ipse sibi. S. Thomas explicat superbiam, 22^x qu. 163. a. 1. & 2. per appetitum cuiusdam spiritualis boni supra suam mensuram, id est. similitudinis Dei non omnimoda æquiparantia, cum talis non cadat in apprehensione sapientis, sed principaliter, quantum ad scientiam boni & mali, juxta suggestionem serpentis, ut scilicet per virtutem propriae naturæ determinaret sibi, quod esset bonum & malum, ad agendum, vel etiam, ut per seipsam præcognosceret, quid sibi boni vel mali esset futuram, & secundo, quantum ad propriam potestatem operandi, ut videlicet virtute propria naturæ operaretur ad beatitudinem consequendam &c. Utriusque igitur S. Doctoris sententia est, quod

A 2

primus

primus homo inordinatè appetiverit propriam excellentiam, quæ est proprium superbiæ objectum, & finis hominis in malis, & consequenter prius appetitur per actum interiorem, quam media.

Idem sentit S. Bernardus variis locis: *Adam in paradiso positus primo perdidit circumspeditionem Dei. Testatur enim beatus Augustinus, quod nequaquam tentator hominem de paradiso ejecisset, nisi aliqua elatio in animam hominis præcessisset.* lib. cont. divers. sent. hic honor, & hac erat dignitas hominis --- sed intumuit honoris fastigio delectatus; serm. in Cœn. D. *Ecce inquit altitudinem meam primus Angelus affectavit, & populum qui sibi crederet, habuit -- scientiam quoque, quæ nihilominus mea est, surripere voluit homo.* serm. de Advent. D. *Eva expectare noluit, ut de manu Domini, unde jam cetera acceperat, perfectionem quoque beatitudinis mereretur, sed præripere illam serpentis consilio attentavit:* serm. 10 in Fest. omnium SS.

Objicies primò. Serpens non fuit locutus Adamo, ergo non fuit secuta superbia suasionem illius in Adamo. Respondeo distinguendo antecedens: serpens non fuit locutus Adamo immediatè, concedo: non fuit locutus mediatè, id est, mediante muliere, quæ verba illius retulit, cùm illum ad edendum fructum veritum provocaret, & ad superbiam incitaret, nego antecedens, & consequentiam. *Sumpsit de fructu ejus, inquit S. Augustinus lib. 11. de Gen. ad lit. c. 30. & manducavit & dedit etiam viro secum &c.* relatis sine dubio verbis serpentis promissoriis, *nequaquam moriemini, sed eritis sicut dii,* cùm maximè desideraret virum habere
sui

sui imitatore. Hinc S. Pater cit. lib. c. 39. dicit, fuisse verba Dei insultantis Adamo, quando dixit Gen. 3. *Ecco Adam quasi unus ex nobis factus est sciens bonum & malum*, quia scilicet non solum non fuit consecutus, quod superbè appetivit, sed etiam, quod habuerat, amisit. Et ibidem c. 39. ait, fuisse verba deterrentis cæteros, ne ita superbirent. & c. 42. *Virum propter aliquam mentis elationem, quæ Deum internorum scrutatorem latere non poterat, aliqua experiendi cupiditas sollicitavit, cum mulierem videret, accepta illa esca, non esse mortuam.*

Objicies secundò. Primum hominis primi peccatum fuit peccatum inconsiderationis contra præceptum se noscendi, quo obstrictus fuit ab initio creationis; ergo primum peccatum non fuit superbia. Respondeo negando consequentiam, quia præceptum illud fuit regula humilitatis, & consequenter sicut notitia sui est connexa humilitati, ita inconsideratio sui est connexa superbiæ, juxta illud S. Bernardi serm. 35 super Cant. *Quanam causa tanta dejectionis? profecto quod homo, cum in honore esset, non intellexit, --- vides quam sit fugienda nobis hæc ignorantia, de quâ tot millia malorum universo nostro generi provenerunt. Ait enim propterea hominem jumentis insipientibus comparatum, quia non intellexit.*

Objicies tertio: Qui appetit similitudinem Dei, quantum ad scientiam, non peccat, quia omnis homo naturaliter scire desiderat: ergo primus homo, appetendo similitudinem Dei, quoad scientiam, non peccavit; ergo non comisit peccatum superbiæ, talem si-

militudinem appetendo. Respondeo distinguendo antecedens : qui appetit similitudinem Dei, quoad scientiam, ordinatè, non peccat, concedo : qui appetit inordinatè, siue supra propriam mensuram, non peccat, nego antecedens : & distinguo similiter consequens : ergo primus homo non peccavit, appetendo ordinatè, concedo ; inordinatè, nego consequentiam primam, & secundam. *Qui per se vult esse, inquit S. Augustinus in psal. 70. ut Deus à nullo est, perversè vult esse similis Deo, ut diabolus, qui noluit esse sub eo, & ut homo, qui, ut servus noluit teneri precepto.*

Objicies quartò : Primi homines fuerunt primo tentati circa fidem his verbis : *non moriemini &c.* ergo primum peccatum non fuit superbia. Respondeo negando consequentiam. Licet enim serpens prius illa protulerit, intentio tamen fuit primo trahere in peccatum superbiæ ; sicut etiam, absoluta tota propositione, accidit ob verba extrema, quæ maximam excellentiam promittebant. *Eritis sicut dii &c.* per quæ proponebatur motivum superbiæ.

Objicies quintò. Fides est fundamentum justitiæ : ergo infidelitas est fundamentum iniustitiæ : ergo peccatum infidelitatis fuit prius. Respondeo negando consequentiam. potius enim sequitur infidelitatem esse finem iniustitiæ. siue ultimo destrui fidem, sicut fundamentum domus ultimo destruitur ; quo pertinet illud Augustini lib. de Pastor. c. 2. *Alia secta in Africa, alia in Oriente, alia in Aegypto, alia in Mesopotamia. Diversis locis sunt diverse, sed una mater superbiæ omnes genuit.*

Objicies sextò. S. Augustinus docet inordinatum amorem erga uxorem fuisse primum Adæ peccatum; nam lib. II. de Gen. ad lit. c. 42. ait: *Adam, posteaquam de ligno prohibito seducta mulier manducavit, ei que dedit, ut simul ederent, noluit eam contristare, quam credebatur posse sine suo solatio contabescere, si ab ejus alienaretur animo* --- non quidem carnis victus concupiscentia, quam nondum senserat in resistente lege membrorum legi mentis sue: sed amicali quadam benevolentia, qua plerumque fit, ut offendatur Deus, ne homo ex amico fiat inimicus. &c. Et lib. 14. de Civit. c. II. ait: *Credendum est, illum virum sua femina, uni unum, hominem homini, conjugem conjugem, ad Dei legem transgrediendam, non tanquam verum loquenti credidisse seductum, sed sociali neesse situdine paruisse, ergo &c.* Respondeo negando antecedens: Ad cujus probationem dico, S. Patrem in locis civitatis tantum velle, quod amor uxoris fuerit prior inobedientia, qua violavit præceptum, posterior autem superbia, de quâ ibi non loquitur.

Instabis: Nondum erat in Adamo concupiscentia, quando uxorem inordinatè amabat, ut patet ex primo jam citato loco: ergo superbia illum amorem non præcessit.

Respondeo negando antecedens. non enim negat S. Pater quod fuerit in illo concupiscentia, sed quod senserat eam in membris, & victus fuerit ab illa. Nondum enim aperti erant oculi eorum, & completa transgressio. Et hinc fortè nondum animadvertit, unde inordinatio appetitus proveniret, sicut quando timuit

contristare uxorem, non consideravit mutationem in illa factam & aliquid pœnale.

Instabis secundò. Dicit S. P. Augustinus lib. 14. de Civ. c. 14. quod Adam, dum Deo arguenti respondit: *Mulier, quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno & comedi*, se excusando accusaverit. *Licet isti, inquit, non sicut Cain, quod commiserunt, negent, adhuc tamen superbia querit in aliud referre, quod perperam fecit: superbia mulieris in serpentem: superbia viri in mulierem. Sed accusatio potius quam excusatio vera est, ubi mandati divini est aperta transgressio. &c.* Sed Adam tacitè pro excusatione allegat tantum amorem uxoris in citatis verbis: ergo ille fuit primum peccatum. Respondeo Adamum videri voluisse referre causam sui peccati in Deum, eo quod ille sociam mulierem dedisset, amoremque naturalem erga illam indidisset, quo impulsus verba ipsius audivit, & consensit, quam excusationem Deus tacitè rejecit respondendo: *Quia audisti vocem uxoris tue & comedisti &c.* Et satis insinuavit, uxorem non fuisse audiendam. Huc spectant verba S. Augustini loco proximè citato: *Neque enim hoc propterea non fecerunt, quia id mulier serpente suadente, vir muliere impertiente commisit, quasi quicquam Deo, cui vel crederetur, vel cederetur, anteponendum fuerit.*

Urgebis: Superbia est amor sui nimius, sed amor sui in Adamo non potuit esse primum peccatum: ergo superbia non fuit primum peccatum, sed potius inordinatus amor uxoris: Probatur minor: quia homo non se primò, sicut Angelus, sed priùs alia sensibilia objecta intelligit & amat; ergo primum peccatum

non

non fuit amor sui vel proprii commodi, sed alterius objecti sensibilis, videlicet uxoris, cum aliud objectum sensibile non occurreret, quod excitaret ad peccatum: ergo &c. Respondeo negando minorem, & ad probationem eius dico, quod primo sibi inordinate concupiverit supra expositam excellentiam, licet non ita facile & sine suatore extrinseco ex se & ab intrinseco potuerit ad superbiam, sive inordinatum excellentiae amorem excitari, quam potuit Angelus ex cognitione suae excellentiae.

Objicies septimo. Si homo commiserit peccatum superbiae, appetendo inordinate excellentiam, appetivit excellentiam a serpente promissam his verbis: *Eritis sicut Dei*: sed talem appetere ante peccatum non potuit: ergo non commisit primo peccatum superbiae. Probatur minor: quia excellentia promissa dictis verbis erat excellentia divina, quam primus homo sibi sciebat esse impossibilem. Respondeo negando minorem. Ad cujus probationem dico, verbis serpentis non fuisse propositam omnimodam aequalitatem cum Deo, sed similitudinem Dei, ut ex verbis constat, quam desideraverunt inordinate, sive supra mensuram, & ideo peccarunt peccato superbiae, quae est appetitus inordinatus propriae excellentiae seu celsitudinis. Alii respondent peccatum superbiae in primis hominibus incepisse a nimia & inordinata consideratione & appetitione propriae excellentiae, & completam fuisse in appetitione aequalitatis cum Deo.

Objicies octavo. Primum mulieris peccatum fuit dubitatio de poena mortis appositae transgressioni pra-

cepti, ut constat ex his verbis: *Ne fortè moriamur;* ergo primum peccatum non fuit superbia. Respon-
deo negando antecedens: per tò fortè enim non sem-
per in Scriptura significatur dubitatio. Hic autem
significatur incertus eventus mortis, ob incertitudi-
nem transgressionis, quæ erat primis hominibus li-
bera.

Dico secundò. Primus homo peccavit etiam pec-
cato inobedientiæ & aliis pluribus, secundum Augu-
stinum. De inobedientia constat, quia primus homo
præcepta Dei contempsit, ut patet ex illo Tract. 4. in
Epist. Joan. *Contempsit Adam in paradiso positus præ-
ceptum Dei, & erexit cervicem, veluti in potestate sua
esse cupiens, & nolens subdi voluntati Dei.* Et lib. 14. de
Civ. c. 13. *Primi parentes in occulto mali esse ceperunt,
ut in apertam inobedientiam laberentur.* Et lib. 5. de
hæres. c. 5. *Eva inobediens meruit pœnam, Maria
obediendo consecuta est gratiam.* Et lib. 8. de Gen. ad
litt. c. 14. *Homo contemnens præceptum Dei didicit, quid
interest inter bonum obedientiæ & malum inobedientiæ.*
Et lib. cont. Advers. legis. c. 14. *Hæc est pœna inobe-
dienti homini reddita in semetipso, ut ei vicissim non obe-
diatur, nec à semetipso.*

Probatum etiam de aliis peccatis ex eodem Augusti-
no, qui loco in notabili citato ex Enchr. ait: *In illo pec-
cato uno possunt intelligi plura, & subjicit: nam & super-
bia est illic --- & sacrilegium, quia Deo non credidit, &
homicidium, quia semetipsum precipitavit in mortem: &
fornicatio spiritualis, quia integritas mentis humana ser-
pentina suasionem corrupta est: & avaritia, quia plus quam
illi sufficere debuit, appetivit &c.* Ad-